

правореалізації, а також у подальших наукових дослідженнях обороту нерухомоті.

Список використаних джерел:

1. Емелькина И. Значение „юридической и фактической связи строения с землей” при определении признаков недвижимости / И. Емелькина // Хозяйство и право. – 2004. – № 8. – С. 17 – 22.
2. Шевченко О. Некоторые особенности отношений с недвижимостью: понятие недвижимости и проблемы ее регистрации в Украине / О. Шевченко // Підприємництво, господарство та право. – 2002. – № 2. – С. 34 – 38.
3. Экономика недвижимости : Учебное пособие – Владим. гос. ун-т; Сост.: Д. В. Виноградов, Владимир, 2007. – 136 с.

ОСОБЛИВОСТІ СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН З ВИЗНАЧЕННЯ ПОХОДЖЕННЯ ДИТИНИ

Вонсович Христина Іванівна, здобувач кафедри цивільного права і процесу НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри цивільного права і процесу НАВС *Лов'як О.О.*

Життя кожної людини є особливим, багатоаспектним та неповторним. Протягом нього фізична особа стає учасником різних суспільних відносин, у тому числі правовідносин – цивільних, трудових, адміністративних, житлових тощо, деколи – й кримінальних. Однак важко уявити, щоб особа протягом життя не перебувала у сімейних відносинах того чи іншого виду. Найімовірніше це є неможливим.

Інтерес до проблем сім'ї, шлюбно-сімейних правовідносин, шлюбу не випадковий. Шлюб завжди був основою сім'ї, будучи первинним осередком суспільства, зазнаючи їхній вплив і, в свою чергу, впливаючи на суспільство. Саме тому з виникненням класового суспільства, з утворенням держави та права, з оформленням вимог класової моралі цей суспільний феномен – «шлюб і сім'я» – виявився в полі подвійного регулювання: правового та морального [1, с. 279].

Основною особливістю сімейного права взагалі є те, що воно центральним та головним об'єктом свого регулювання має інститут сім'ї, що зрештою вирізняє комплекс норм з ряду інших і дає підстави говорити про сімейне право як окрему галузь права. Комплекс норм, що регулює сімейні відносини має свою особливість порівняно з іншими нормами права. Полягає ця особливість, насамперед в тому, що вся система норм, пов'язаних з сім'єю, повинна гуртуватися навколо мети адекватного забезпечення існування та функціонування сім'ї як специфічного та унікального соціального явища, і відповідно діяти з іншими соціальними нормами, що стосуються сімейного життя.

Наскільки складним і комплексним інститутом є сім'я як така, настільки ж своєрідним є і її нормативне регулювання. Сім'я, як відомо, підпадає під регулювання практично всі існуючих соціальних норм: морально-етичних, релігійних, правових тощо. І тут варто відзначити, що, по-перше, на відміну від багатьох інших галузей права, правові норми у сфері сімейних відносин мають лише певне, досить обмежене поле впливу – правовому регулюванню підлягають ті сімейні відносини, які можуть бути урегульовані правом та вимагають такого регулювання. І, по-друге, аби бути ефективним та адекватним регулятором, право має діяти узгоджено з рештою соціальних регуляторів [2, с.35].

В теорії права склалося визначення правовідносин, як суспільних зв'язків, які виникають на підставі норма права, учасники яких мають суб'єктивні права і юридичні обов'язки, забезпечені державою (або – сторони яких пов'язані взаємні взаємними юридичними правами і

обов'язками, які охороняються державою). Правовідносини є головною ланкою механізму правового регулювання, способом реалізації права.

Сімейні правовідносини виникають в результаті впливу сімейно-правових норм на суспільні відносини, що ними регулюють дані суспільні відносини (нормативні передумови); наділення суб'єктів правоздатністю, що дозволяє їм бути носіями прав і обов'язків, передбачених в правових нормах (правосуб'єктні передумови); наявність відповідних юридичних фактів, з якими норми пов'язують виникнення даних правовідносин (юридично-фактичні передумови) [3, с.81].

Під сімейними правовідносинами розуміється конкретний правовий зв'язок, який базується на шлюбі, кровній спорідненості (родинності), усиновленні, інших формах влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування, що виникає між суб'єктами, які наділені суб'єктивними правами і обов'язками, передбаченими нормами сімейного права [4, с.111].

В юридичній літературі до розуміння сімейних правовідносин підходять по різному. Традиційним є широке розуміння поняття «сімейні правовідносини». Воно включає: а) правовідносини між членами сім'ї (внутрішні сімейні правовідносини); б) правовідносини, які визначаються сімейними, хоча виникають за межами сім'ї (зовнішні сімейні правовідносини) [5, с.47]. При цьому внутрішніми сімейними правовідносинами вважаються ті, що виникають між членами сім'ї, наприклад відносини між подружжям, батьками та дітьми, які проживають однією сім'єю, пов'язані спільним побутом та взаємними правами та обов'язками. Зовнішніми - правовідносини між особами, які склали сім'ю раніше, або взагалі не були членами однієї сім'ї, однак пов'язані такими правами та обов'язками, які за своєю суттю є сімейними. Це аліментні правовідносини колишнього подружжя, правовідносини між дитиною та одним із батьків, з яким дитина разом ніколи не проживала, правовідносини між онуками та бабою, дідом, які не проживають разом, тощо.

Нині широко вживаним є поняття «сімейні правовідносини» та «шлюбно-сімейні правовідносини». Існування обох дефініцій можна пояснити наявністю у правовому полі України до 1 січня 2004 р. двох кодексів: Кодексу про шлюб та сім'ю України від 20 червня 1969р. та нового Сімейного кодексу України від 10 січня 2002р., та підкресленням особливої ролі шлюбу як основної підстави виникнення шлюбно-сімейних правовідносин. Обидва терміни можуть застосовуватись, але якщо проаналізувати поняття «шлюбно-сімейні правовідносини», то на перший план виводиться шлюб як основна підстава виникнення сімейних правовідносин. Це означає, що реєстрація шлюбу є вирішальним фактом виникнення шлюбно-сімейних правовідносин, а таким чином відкидається на другий план інші підстави виникнення сімейних правовідносин (кровна спорідненість, усиновлення, інші форми влаштування дітей позбавлених батьківського піклування). Крім цього, сімейні правовідносини можуть виникати і без реєстрації шлюбу – народження дитини одинокою матір'ю тощо. Тому більш доцільним є застосування родового поняття «сімейні правовідносини», без вказівки на домінуючу роль шлюбу у їх визначенні [5, с.371-372].

Відповідно до ч.3 ст.1 Сімейного кодексу України первинним та основним осередком суспільства є сім'я. це обумовлено роллю та завданнями, які покладаються на сім'ю. Вона виконує важливі і тільки їй притаманні функції в житті та задоволенні особистих інтересів суспільства. Значення сім'ї зводиться передусім до того, щоб в ній народжуються і виховуються діти. Їх виховання, фізичний та духовний розвиток є основним обов'язком сім'ї.

Сімейні правовідносини виникають, змінюються та припиняються внаслідок різноманітних конкретних життєвих обставин. Юридичним

фактом на основі якого виникають правовідносини між батьками і дітьми, є визначення походження дитини від батьків.

Народження дитини становить репродуктивну функцію сім'ї – одну із найголовніших її функцій. У сім'ї батьки і діти наділені певними правами та обов'язками. Права та обов'язки матері, батька і дитини ґрунтуються на походженні дитини від них, засвідченому державними органами реєстрації актів цивільного стану в установленому законом порядку. Це положення ст. 121 Сімейного кодексу України, звичайно ж, стосується як дітей, народжених у шлюбі, так і дітей, народжених особами, які не перебувають у зареєстрованому шлюбі (народжені поза шлюбом).

Як відмічається в літературі, важливим для визначення походження дитини є факт кровної спорідненості батьків і дітей і він є визначальним. Даний факт є основоположним на протязі довгого періоду часу. Але сучасна медицина дозволяє розділити кровну (генетичну) спорідненість і народження дитини, тому виникає необхідність визначення нових правостановлюючих фактів походження дитини [7, с.129].

Більшість осіб, які створили шлюб, вступивши у сімейні правовідносини, не зустрічаються у процесі спільного життя із труднощами, які пов'язані з неспроможністю до дітонародження, в повному обсязі реалізуючи своє особисте немайнове право, гарантоване Сімейним кодексом України - право на батьківство та материнство (ст. 49, 50 СК України). Проте, трапляються випадки, коли подружжя не в змозі природним шляхом народити дитину, у зв'язку з наявністю вродженої або набутої хвороби. Вихід у цій ситуації залежить від вольового рішення подружжя, і якщо вони прагнуть реалізувати своє право на батьківство (материнство), то законодавець їм дає таку нагоду - використавши так званий інститут допоміжних репродуктивних технологій

Слід зазначити, що проблематика і штучного запліднення, і імплантації зародка є предметом регулювання не лише Сімейного кодексу. Сама процедура визначається в законодавстві про охорону здоров'я, укладення відповідного договору між подружжям і сурогатною матір'ю регулюється нормами цивільного права, визначення походження дитини, регламентується вже сімейним законодавством. Отже, це правовідношення носить комплексний характер, й йому властиві елементи і сімейно-правових, і цивільно-правових, і адміністративно-правових відносин. Проте, звичайно домінуючими є сімейно-правові (особисті немайнові та пов'язані з ними майнові відносини, що ґрунтуються на шлюбі, кровній спорідненості, прийнятті в сім'ю дитини на виховання), оскільки сам факт імплантації зародка відбувається з метою появи нового суб'єкта сімейного права - дитини, яка одержує разом із життям батьків і сім'ю. Сурогатна матір в даній ситуації є похідним учасником, оскільки виступає своєрідним "донором", живим організмом, що виношує дитину, але не стає при цьому матір'ю дитини. Щодо цивільно-правових відносин, то слід сказати, що вони теж відстають на інший план, так як укладення договору між подружжям і сурогатною матір'ю спрямоване на виникнення сімейних відносин між подружжям і новонародженою дитиною, тобто вони мають значення лише в частині застосування договірних зобов'язань, які регулюються цивільним правом. Більше того, можна поставити питання про сімейно-правову природу цього правочину - Сімейний кодекс України розширив договірне регулювання сімейних відносин, збільшивши кількість диспозитивних норм (сімейний договір, шлюбний договір, договір про патронат), а тому стає можливим його віднесення до сімейно-правових договорів і врегулювання на рівні Сімейного кодексу, тим паче це не суперечить ст. 8 СК України (застосування до регулювання сімейних відносин Цивільного кодексу України).

Отже, сімейні правовідносини - це конкретний правовий зв'язок, який базується на шлюбі, кровній спорідненості (родинності), усиновленні, інших

формах влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування, що виникає між суб'єктами, які наділені суб'єктивними правами і обов'язками, передбаченими нормами сімейного права.

А правовідносини що виникають між особами що дали згоду на застосування допоміжних репродуктивних технологій є специфічним видом сімейних правовідносин.

Список використаних джерел:

1. Сафончик О.І. Деякі питання розвитку законодавства з питань виникнення та припинення шлюбно-сімейних правовідносин // Актуальні проблеми держави і права. — О., 2011. — Вип. 59. — С.277–284
2. Бурлай О. О. Особливості сімейних правовідносин як об'єкту регулювання міжнародного приватного права // Актуальні проблеми міжнародних відносин. — К., 2005. — Вип.58, ч.1. — С.35–36.
3. Семейное право: Учебник / Антокольская М.В. — М.: Юристъ, 2003. — 333с.
4. Ватрас В. А. Про сутність сімейних правовідносин // Вісник. — Хмельницький, 2003. — N3–4 (7–8). — С.111–118
5. Семейное право України: Підручник / Л.М. Баранова, В.І. Борисова, І.В. Жилінкова та ін.; За заг. ред. В.І. Борисовой та І.В. Жилінковой. — К.:Юрінком Інтер, 2004. — 264с.
6. Ватрас В. А. До питання про поняття сімейних правовідносин // Держава і право. — К., 2004. — Вип.23: Юридичні і політичні науки. — С.369–374.
7. Пестрикова А. А. Установление родительских прав при использовании суррогатного материнства // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми цивільного права та процесу». — Х., 2007. — С.129–131.

ПРАВОВА ДОПОМОГА В ДІЯЛЬНОСТІ НОТАРІАТУ

Гура Ірина Володимирівна, здобувач кафедри конституційного та міжнародного права НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, заступник начальника кафедри конституційного та міжнародного права НАВС *Калиновський Б.В.*

Нотаріат як інститут забезпечення конституційного права на отримання правової допомоги передбаченого ст. 59 Конституції України [1] є інститутом превентивного, попереджувального правосуддя та, насамперед безпосередньо забезпечує захист прав і свобод людини і громадянина, що дає можливість суб'єктам права уникнути звернення до суду за захистом цих же прав.

У межах правової допомоги, як напряму юридичної діяльності, нотаріуси засвідчуючи угоди, сприяють формуванню і чіткому закріпленню взаємних прав і свобод суб'єктів правових відносин, упереджають можливі спори між учасниками цих відносин, роз'яснюючи особам, що звернулися до них за здійсненням нотаріальної дії їх права та обов'язки, а також наслідки здійснюваних ними дій. У цьому сенсі, діяльність нотаріату сприяє підвищенню юридичної освіченості суспільства, забезпечують примусове виконання зобов'язань без звернення до суду, яке є несудовим способом захисту інтересів кредитора і на сьогоднішній момент має значний потенціал до подальшого законодавчого вдосконалення, здійснює діяльність по забезпеченню доказів, необхідних у разі роз'язді справи в суді або в адміністративному органі.

Водночас слід зазначити, виконання нотаріусом функції надання правової допомоги, не обмежується повідомленням зацікавлених осіб інформації про чинне законодавство з конкретного питання, а включає обов'язкове проведення правової експертизи усіх умов угоди, з'ясування обставин справи, роз'яснення учасникам змісту, значення і правових наслідків угоди, перевірку відповідності смислу угоди дійсним намірам сторін і вимогам законодавства, приналежності прав на нерухомість, правоздатності юридичної особи, повноважень сторін та їх представників,